

Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Derse İlişkin Görüşlerine Etkisi

Effects of Use of Cartoons in Social Studies Course on Students' Academic Achievement and Their Opinions about the Course

Hamza AKENGİN* Zafer İBRAHİMOĞLU**

ÖZET: Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin başarıları ve derse ilişkin görüşlerine etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamında, Sosyal Bilgiler 7. sınıf Zaman İçinde Bilim ünitesi karikatür temelli etkinliklerle işlenmiştir. Çalışmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmış; öğrencilerin başarıları uygulanan üç çalışma kağıdıyla, derse ilişkin görüşleri 13 maddelik bir anketle tespit edilmeye çalışılmış, sorular açık uçlu sorularla da elde edilen bu nicel verilerin desteklenmesi amaçlanmıştır. Nicel veriler, paired samples t testine, nitel veriler ise betimsel analize tabi tutulmuştur. Araştırma bulgularına göre, Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımı öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmekte ve derse ilişkin görüşlerinde genel anlamda pozitif bir farklılık oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, karikatür, materyal, akademik başarı, görüş.

ABSTRACT: This study investigates the effects of the use of cartoons in the social studies course on the academic achievement of students, and their opinions about the course. The Social Studies 7th Grade "Science in Time" unit was taught with cartoon-based activities within the scope of the study. Qualitative and quantitative methods were used simultaneously; student achievements were assessed using three worksheets; their opinions about the course were determined using a 13-item questionnaire; and it was aimed to support these quantitative data with the open-ended questions asked. Quantitative data were analyzed via paired samples t-test, while descriptive analysis was used with qualitative data. According to the findings of the study, the use of cartoons in the Social Studies course increases students' academic achievement and creates a positive difference in their opinions about the course in general terms.

Key Words: Social Studies, cartoon, material, academic achievement, opinion.

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, hakengin@marmara.edu.tr

** Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, zaferibrahimoglu@mynet.com

GİRİŞ

Etkin, demokratik değerleri benimsemiş, karar alıp problem çözebilen vatandaşlar yetiştirmeyi hedefleyen Sosyal Bilgiler dersi bir öğretim programı olarak 20. Yüzyılın başlarında eğitim programlarındaki yerini almaya başlamıştır (Kabapınar, 2007; Öztürk, 2009; Ross, 2001). Etkin vatandaşlık eğitimi olarak görülen Sosyal Bilgiler dersi, zaman içerisinde pek çok ülkenin eğitim programlarına girmiştir (Bilgili, 2008).

Öğrencilere, karar alma ve bilgiye dayalı problem çözme olmak üzere temel olarak iki beceriyi kazandırmayı hedefleyen Sosyal Bilgiler dersi, belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmada pek çok farklı yöntem ve teknik kullanımını gerektirmektedir (Banks & Banks, 1999; Ellis, 2007). Hedeflenen özelliklerin öğrenciye kazandırılmasında işe koşulacak yöntem ve tekniğin seçimi önem arz etmektedir. Öğrenci merkezli, öğrencinin düşünme becerilerinin kullanılması ve geliştirilmesine yönelik etkinlikler ve bu etkinlikler içerisinde kullanılacak yöntem ve teknikler başarı üzerinde etkili olabilmektedir (Çalışkan, 2005; Sönmez, 2008). Bunun yanında derste kullanılan materyaller de ders başarısı üzerinde etkili olmaktadır. Doğru ve yerinde kullanılan materyaller ders başarısını yükseltmekte, öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarının yanı sıra derse karşı pozitif bir tutum sahibi olmalarını da sağlayabilmektedir (Başak, 2002; Eşgi, 2006; Seferoğlu, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilir pek çok materyal bulunmaktadır. Bunlar arasında karikatürler, sahip olduğu avantajlar açısından eğitimde farklılık oluşturmaktadır. Özer (1994; s. 37) karikatürün sahip olduğu avantajları şöyle belirtmektedir: “...Gerçekçi bir yaklaşımla bakılacak olursa hiçbir araç karikatür kadar öğretimi ilginç kılmaz. Özellikle gelenekselleşmiş mizah anlayışı olan ülkelerde toplumun mizaha yatkınlığından, onların günlük yaşamına giren karikatürden yararlanmamak büyük eksikliklerdir. Bir kere karikatür görseldir, motivasyon verir, tartışma fırsatı yaratır, tüm konular karikatürle karmaşıklık ve soyutluktan arındırılır...” Karikatür, büyük Türkçe sözlükte “ Bir kişi, nesne veya olayın göze batan taraflarını ortaya koymak için asıl halinden farklı olarak abartılı ve genellikle acayip ve gülünç bir şekilde çizilmiş resmi” şeklinde tanımlanmaktadır. Karikatürde abartı ve mizah vazgeçilmez unsurlardır (Arık, 1998). Hedef kitleyi sadece güldürmek değil aynı zamanda düşündürmek de karikatürün temel hedefleri arasındadır. İşlediği konuyu hicivle, abartıyla ifade eden karikatürist, çizdiği çizgilerle okuyucuyu düşündürmek istemektedir (Güneri, 2008). Karikatürde, genelde eleştirel bir bakış açısı vardır. Yaratıcılıkla ele alınan konunun, okuyucu tarafından eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi istenmektedir (Topuz, 1986). Karikatürde, karikatürist kendi bakış açısını yansıtmakla birlikte, okuyucunun da kendi fikir yapısını oluşturmasını beklemektedir (Özer, 1985). Karikatür, öğrencilere

kavramların doğru ve eğlenceli bir şekilde kazandırılmasında da kullanılabilir bir materyal olarak tasarlanabilir (Kete, Avcu ve Aydın, 2009).

Sosyal Bilgiler dersinde, karikatürün pek çok farklı kullanım şekli tasarlanabilir. Özellikle, öğrencileri düşünmeye ve üretmeye yönelten 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı karikatür kullanımı için uygun ortamları sunmaktadır. Geleneksel sınıf ortamının aksine, öğrencinin derse katılımının sağlanmaya çalışıldığı, öğrenciyi pasif alıcı konumundan etkin üreten hale geçirmenin hedeflendiği yeni programda karikatür gibi bireyi düşündürmeye ve bu düşünme faaliyeti sonucunda üretmeye, tasarlamaya zorlayan bir eğitim materyalinin kullanımı, hedeflenen kazanımlara ulaşmada yardımcı olabilecektir (Altun, 2009). Yapılan araştırmalarda, Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencilerin düşünme becerilerini kazanmada Sosyal Bilgiler dersini yetersiz gördüklerini ve bu konudaki en büyük sorunlardan birisinin gerekli eğitim ortamının sağlanamaması olduğunu ifade etmişlerdir (Özdemir, 2006). Bu noktada, karikatür Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin düşünme becerilerini kullanma ve geliştirmede kullanılabilecek uygun bir materyal konumundadır. Öte yandan Sosyal Bilgiler dersinin en temel hedeflerinden biri olan problem çözme becerisinin geliştirilmesi amacıyla da karikatür kullanılabilir. Öğretmen tarafından verilen bir karikatürden hareketle öğrencilerden bir probleme ilişkin düşünceleri ve çözüm üretmeleri istenebilir. Probleme dayalı Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkisi (Deveci, 2002) düşünüldüğünde, karikatür temelli Sosyal Bilgiler ders etkinliklerinin öğrenci başarısı ve tutumu üzerinde olumlu etkisi olabileceği düşünülmektedir (Durualp, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinin çok disiplinli yapısı da karikatür kullanımı konusunda bir avantaj sağlamaktadır. Değişik sosyal ve beşeri bilimlerin içerik ve yöntemini kullanan Sosyal Bilgiler (Parker, 1991; Zarrillo, 2008), içerisinde barındırdığı bu çeşitliliği öğrenciye sunmada pedagojik özellikleri göz önünde bulundurmalı; öğrenci seviyesinde, öğrencinin ilgi ve isteğini canlı tutacak bir şekilde öğrenme yaşantılarına sahip olmalıdır. Bu açıdan karikatürlerin Sosyal Bilgiler dersinde yüklenebilecekleri önemli roller vardır. Öğrencilerin, Sosyal Bilgilerin bütünlük yapısını sıkılmadan ve etkili bir şekilde anlamlandırabilmeleri için görsel materyaller ve bunlar arasında da karikatürler etkili bir materyal olarak işe koşulabilir.

Bu çalışmanın temel amacı, yukarıda açıklanan perspektifle Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve derse ilişkin görüşlerinde bir farklılık oluşturup oluşturmadığını tespit etmektir.

Araştırma Soruları

1. Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin başarıları üzerinde bir etkisi var mıdır?
2. Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşlerine bir etkisi var mıdır?

YÖNTEM

Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının bazı değişkenler açısından etkililiğinin araştırıldığı bu çalışmada nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma model (mixed method) kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamada, birden çok veri toplama yönteminin işe koşulmasını ifade eden triangulation (Miles & Huberman, 1994) sıklıkla kullanılan bir yoldur (Patton, 1990). Çalışmada, hem nitel hem de nicel veri toplama yöntemleri kullanılmış, bu şekilde çalışmanın güvenilirliğine katkı sağlanmaya çalışılmıştır (Denzin & Lincoln, 2005).

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını, İstanbul ilinde bulunan bir ilköğretim okulunun 7. Sınıfları arasından seçilen bir sınıf oluşturmaktadır. Sınıf mevcudu, 37 kişi olup bunların cinsiyete göre dengeli bir şekilde dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı okulun bulunduğu bölge sosyo-ekonomik olarak orta seviye olarak sayılabilecek bir yerleşim alanıdır.

Veri Toplama ve Analizi

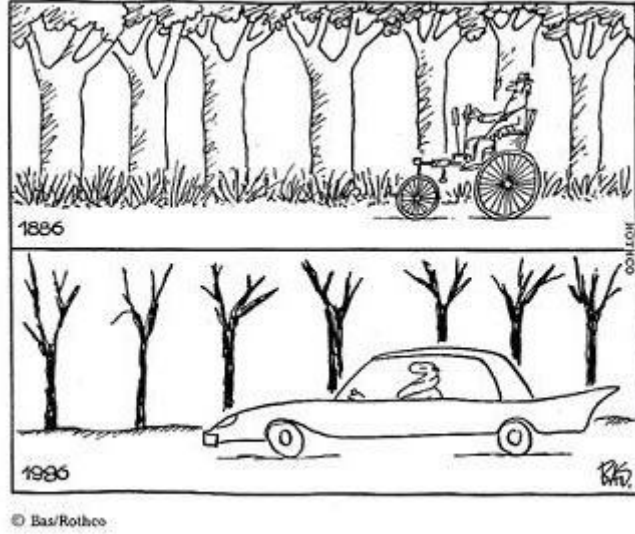
Araştırma, 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Zaman İçinde Bilim ünitesinde ve yaklaşık olarak 6 hafta boyunca sürdürülmüştür. Ünite kapsamında, üç kazanım karikatür temelli etkinliklerle işlenmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan üç çalışma yaprağı uygulama sürecinde öğrencilere yaptırılmış; verilen karikatürden hareketle günlük hayatla ilişkilendirmeler ve yaratıcı düşünme becerilerini ortaya koymaya yönelik sorular öğrencilere yöneltilmiştir. Aşağıda, araştırma kapsamında kullanılan karikatürlerden birine yer verilmiştir (Şekil 1).

Çalışma kapsamında, yukarıdaki karikatüre benzer nitelikte üç karikatür, hazırlanan çalışma kâğıtları çerçevesinde öğrencilere sunulmuştur. Uygulanan çalışma kâğıdında öğrencilere;

- Sence, eski zamanlardan günümüze kadar, günlük hayatta ne gibi değişiklikler olmuştur?
- Bu karikatürde olduğu gibi ben de yakın çevremde bazı değişimler görüyorum. Mesela,.....bu değişim benim hayatıma.....gibi

kolaylıklar getirmektedir. Eğer bu gelişmeler yaşanmamış olsaydı, hayatımşeklinde etkilenirdi.

- Teknolojik gelişmeler, buluş ve icatlar hayatımızı nasıl etkilemiştir?

Şekil 1. Araştırma Kapsamında Kullanılan Karikatür

Şeklinde, hem günlük hayatla ilişkilendirmeye yönelik hem de düşünme becerilerinin gelişimine yardımcı olabilecek tarzda açık uçlu sorular yöneltilmiştir.

Daha sonra her öğrencinin çalışma kâğıtları incelenmiş ortaya çıkan puanlar bilgisayar ortamında değerlendirilerek ortalamalar bulunmuş, bulunan değerler arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için paired samples t testi uygulanmıştır.

Uygulanan çalışma kâğıtlarına öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar betimsel analize tabi tutulmuş; günlük hayattan verilen örnekler ve oluşturulan yeni fikirler ortaya konurken kullanılan kavramlar bulunmuştur. Bunun yanında öğrencilerin çalışma kâğıdındaki sorulara vermiş oldukları cevaplardan direkt alıntılar yapılarak, araştırmanın nicel bulguları desteklenmiştir (Yıldırım ve Şimşek,2006).

İkinci veri toplama aracı olarak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla 13 maddelik likert tipi bir test, çalışma başında ve sonunda uygulanmış, verilen cevaplar arasındaki farklılık paired sample t testi kullanılarak analiz edilmiş ve çıkan sonuca göre yorumlamalara gidilmiştir.

Uygulanan test, Akengin ve Demirsoy (2009) ile Akengin, Sağlam ve Dilek (2002) tarafından oluşturulan İlköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşleri anketinden uyarlanarak hazırlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

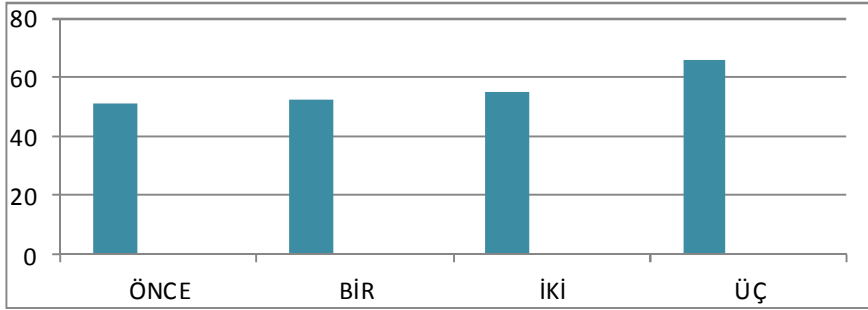
Araştırmanın bulguları araştırma sorularına paralel olarak iki ana başlık altında aşağıda sunulmuştur.

Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular:

Tablo 1. Uygulama Aşamalarına Göre Öğrencilerin Başarı Puanları

	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart sapma
Birinci çalışma kâğıdı	37	15,00	100,00	52,0541	22,08437
İkinci çalışma kâğıdı?	37	20,00	100,00	55,8108	22,28332
Üçüncü çalışma kâğıdı	37	30,00	100,00	66,2973	19,81002

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrenciler çalışma ilerledikçe karikatüre dayalı çalışma yapraklarından daha yüksek notlar almışlardır. İlk uygulanan çalışmada ortalama 52 iken son çalışmada başarı ortalaması 66 ya çıkmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus da öğrencilerin başarı grafiğinin düzenli olarak yükselmesidir. Aşağıda, uygulanan 3 çalışma kâğıdından öğrencilerin almış oldukları notlar arasındaki ilişki Paired sample t testi uygulanarak gösterilmiştir.

Şekil 2. Öğrencilerin Uygulanan Çalışma Yapraklarından Aldıkları Puan Ortalamaları:

Tablo 2. Öğrencilerin Uygulama Öncesi Başarı Puanları İle Uygulama Süresindeki Başarı Puanları Arasındaki Farka İlişkin Paired Samples t Testi:

	t	Df	Anlamlılık
ÖNCE-BİR	-,061	36	,952
ÖNCE-İKİ	-,862	36	,395
ÖNCE-ÜÇ	-3,494	36	,001

Uygulama öncesi yapılan sınavdan öğrencilerin aldıkları notlarla çalışmanın ilk uygulamasından aldıkları notlar arasında bir fark olmasına karşın bu, anlamlı bir farklılığı ifade etmemektedir ($p < 0,05$) (Tablo 2). Bu durum, öğrencilerin yeni sisteme alışma döneminde olduklarını ve şimdiye kadar hiç karşılaşmadıkları karikatürleri derste kullanma konusunda zorlandıkları şeklinde yorumlanabilir.

İkinci çalışma puanları ile uygulama öncesi başarı puanları arasındaki farklılığın analizinde de yine bir farka rastlanmasına rağmen bu farklılık 0,05 değerinden büyük olduğu için anlamlı olarak kabul edilmemektedir. Burada, ifade edilmesi gereken önemli bir nokta; önceki sınav puanları ile ikinci uygulama puanları arasındaki farkın birinciye olan farktan daha büyük olmasıdır. Yani, öğrenciler ikinci çalışmada birinciye göre daha iyi bir performans göstermişlerdir. Bu durumdan hareketle, öğrencilerin karikatürü Sosyal Bilgiler dersinde kullanabilme konusunda yaşadıkları acemiliği yavaş yavaş aşmaya başladıkları ifade edilebilir.

Son, yani üçüncü çalışmada ise artık öğrencilerin başarı grafiğindeki fark, anlamlı hale gelmiş (sig. ,001); sınıf ortalaması uygulamadan öncekinden yaklaşık 15 puan yükselmiştir. Bu bulgu, Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarılarının yükselmesini sağladığını göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Çalışma Yapraklarından Aldıkları Puanların Farkına İlişkin t Testi

	Ortalama	S.sapma	T	Df	Anlamlılık
BİR-İKİ	-3,756	27,737	-0,823	36	,415
BİR-ÜÇ	-14,24	29,908	-2,897	36	,006
İKİ-ÜÇ	-10,48	25,539	-2,498	36	,017

Tablo 3'te öğrencilere uygulanan üç çalışma arasındaki ilişki gösterilmektedir. Birinci çalışmayla ikinci çalışma arasında anlamlı bir fark yokken, birinci ile üçüncü arasındaki fark anlamlı hale gelmiş, öğrenciler karikatür kullanımına dayalı Sosyal Bilgiler çalışmalarında daha başarılı olmuşlardır.

Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Görüşlerine Etkisi:

Bu başlık altında, öğrencilere uygulanan, on üç maddelik Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşler anketinden elde edilen veriler ve öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların betimsel analizi sunulmuştur.

Uygulama sonucunda, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde kendilerini daha başarılı buldukları görülmüştür. Anketin ilk maddesi olan Sosyal Bilgiler dersinde kendimi başarılı buluyorum ifadesinde, ön test-son test puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur (sig.: ,001; $p<0,05$).

Anketin ikinci maddesi olan Sosyal Bilgiler dersi zevkli geçere ilişkin ön test-son test puanları arasında bir farklılık oluşmuş ancak oluşan bu farklılık istatistikî açıdan anlamlı olarak görülmemiştir.

Tablo 4 incelendiğinde görülecektir ki öğrenciler karikatür temelli Sosyal Bilgiler dersindeki etkinlikleri daha zevkli bulmakta ve bu etkinlikleri zevkle yaptıklarını ifade etmektedirler. Genelde, öğrenciler tarafından sıkıcı bir ders olarak görülen Sosyal Bilgiler dersinin zevkli hale gelmesi öğrenci başarısı ve etkili öğrenme için olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmektedir.

Öğrencilerin uygulama sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerimi günlük hayatımda uygulayabiliyorum ifadesine verdikleri yanıtta pozitif yönde anlamlı bir fark oluşmuştur (sig.,014). Etkin, demokratik vatandaşlar yetiştirme amacına sahip olan Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin elde ettikleri kazanımları günlük hayatlarında kullanmaları büyük önem arz etmektedir. Bu açıdan araştırmanın bu bulgusu olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda, öğrencilerin kullanabildikleri bilgileri edindikleri derse karşı pozitif bir tutum geliştirmesi muhtemel olacağı için ders başarısının da yükselmesi beklenebilir.

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Görüşlerine Yönelik Anket Sonuçları

	Ortalama		Anlamlılık
	Önce	Sonra	
1. Sosyal Bilgiler dersinde kendimi başarılı buluyorum	2,03	2,57	,001
2. Sosyal Bilgiler dersi zevkli geçer	2,54	2,74	,128
3. Sosyal Bilgiler dersindeki etkinlikleri zevkle yapıyorum	2,35	2,62	,006

4. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerimi günlük hayatta uygulayabiliyorum.	2,30	2,72	,014
5. Sosyal Bilgiler dersini derste öğrenebiliyorum	2,84	2,81	,786
6. Sosyal Bilgiler dersini severim.	2,81	2,87	,572
7. Sosyal Bilgiler dersi kolay bir derstir.	2,48	2,24	,103
8. Sosyal Bilgiler dersi günlük hayatla ilgilidir.	2,69	2,63	,662
9. Sosyal Bilgiler dersini gereksiz buluyorum	1,81	1,36	,033
10. Sosyal Bilgiler dersinde çevre hakkında bilgi ediniz.	2,21	2,90	,000
11. Topluma faydalı bir birey olabilmemiz için Sosyal Bilgiler dersine gerek yoktur.	2,78	2,96	,032
12. Sosyal Bilgiler dersi ile tarihteki olayları daha rahat anlarız.	2,33	2,54	,017
13. Sosyal Bilgiler dersi ile güncel olayları daha rahat anlarız.	2,66	2,45	,109

Öğrencilerden, uygulama sırasında dağıtılan karikatür içerikli çalışma kağıtlarında günlük hayatlarından örnekler sunmaları istenmiş, bu verilerin analizinde de araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin Sosyal Bilgiler konularını günlük hayatlarıyla ilişkilendirebildiklerini göstermektedir. Araştırma kapsamında, uygulanan bir çalışma kağıdında öğrencilerden biri şöyle demektedir: "...teknoloji gelişmesi iyi bir şey, çevremde ben de görüyorum. Böyle mutfak şeyleri falan fırın ev işi olarak ütü, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi aslında bunlar bir yandan iyi bir yandan da kötü; bir yandan tembellek bir yandan da rahatlık ama bunlar olmasaydı benim hayatım zor olurdu. Elektrik süpürgesi olmasaydı evimizi normal süpürgeyle temizlemek zorunda kalırdık..." Bir başka öğrenci ise : "...teknolojinin gelişip faydalı faydasız zararları veya hayatımızı kolaylaştıran etkenleri vardır. Mesela, tekerlek arabalarda, traktörlerde kullanılıyor ve bize çok büyük kolaylık sağlıyor..." Şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bu noktada dikkat çeken bir başka bulgu ise öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatla ilişkilendirirken kullanmış oldukları kavramlar arasındaki cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan farklılıktır. Kız ve erkek öğrenciler örneklendirme yaparken çok farklı noktalara değinmişler; kız öğrenciler genelde mutfak ve ev işlerinden bahsederken erkek öğrenciler araba, telefon gibi unsurlar

kullanmışlardır. Kız ve erkek öğrencilerin kullanmış oldukları kavramlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Günlük Hayattan Verdikleri Örneklerde Kullandıkları Kavramlar

Erkek	Kız
Ev telefonu	Parfüm
Cep telefonu	Fırın
Bilgisayar	Ütü
Orman	Çamaşır Makinesi
Ağaç	Bulaşık Makinesi
Fabrika	Mutfak eşyaları
Otobüs	Mutfak robotu
Ampül	Bilgisayar
Araba	Hızlı tren
At arabası	Küresel ısınma
Plazma tv	Televizyon
Yazıcı	Ayaklı ütü

Sosyal Bilgiler dersini derste öğreniyorum, ifadesine öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark oluşmamış fakat uygulama öncesinde de sonrasında da ortalama değer yüksek olmuş, öğrencilerin büyük kısmı öğrenmenin derste gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Uygulama sonucunda, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında olumlu bir değişim olmuştur. Sosyal Bilgiler dersini severim ifadesine öğrencilerin geneli olumlu yanıt vermiş, uygulama sonunda başlangıca göre pozitif yönde bir artış gerçekleşmiş, fakat bu artış istatistikî açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p<0,05$).

Uygulama sonucunda, katılımcı öğrenciler Sosyal Bilgiler dersini daha zor bulduklarını ifade etmişlerdir. Oluşan farklılık istatistikî açıdan anlamlı olarak görülmesi de yine de üzerinde durulması gereken bir bulgudur. Öğrencilerin düşüncelerini isteyen karikatür temelli Sosyal Bilgiler ders etkinlikleri, öğretmenin anlattığı bir derse göre öğrencinin çok daha fazla efor harcaması gereken bir ders niteliğine büründüğü için öğrencilere zor gelme olasılığı mevcuttur. Bu fikri bir öğrencinin şu sözleri destekler niteliktedir: “...Ben, karikatürle işlenen Sosyal Bilgiler dersini sevmedim, önceden öğretmenimiz anlatıyor biz de dinleyip

öğreniyorduk ama şimdi öğretmenimiz anlatmıyor, bizim düşünerek bulmamızı istiyor, bu şekilde daha zor ve bence bir şey de öğrenemiyoruz...”

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinin günlük hayatla ilgili olduğuna yönelik görüşlerinde negatif yönde bir değişim gözlenmiş, fakat bu değişim anlamlı olarak ifade edilmemiştir. İstatistikî açıdan anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, araştırmanın bu bulgusu 4. maddede ortaya konan, öğrenciler çalışma sonunda Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerini günlük hayatta kullanma konusunda daha güçlü bir kaniya ulaşılmıştır, bulgusuyla çelişmektedir.

Araştırma bulgularına göre uygulama sonucunda öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğini daha yüksek düzeyde anlamlandırmışlardır. Sosyal Bilgiler dersini gereksiz buluyorum şikkında anlamlı bir fark oluşmuş ve öğrenciler karikatür kullanılan Sosyal Bilgiler ünitesinin sonunda Sosyal Bilgiler dersinin gerekli bir ders olduğuna ilişkin olumlu bir tutum elde etmişlerdir. Etkin öğrenmenin yolunu açan motivasyonu sağlamada öğrencinin dersin gerekliliğine olan inancının etkisi düşünüldüğünde araştırmanın bu bulgusu pozitif bir olgu olarak görülmektedir.

Öğrenciler, uygulama sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde çevre hakkında bilgi edinildiği düşüncesini daha güçlü bir şekilde ifade etmişlerdir. İlk ve son test arasındaki fark istatistikî açıdan da anlamlı bulunmuş, karikatür temelli Sosyal Bilgiler etkinliklerinin öğrencilere çevre hakkında da bir takım bilgi ve tutum kazandırmada kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguyu, öğrencilerin uygulama süresince yapmış oldukları üç çalışma kâğıdındaki cevapların analizi de desteklemektedir. Çalışma kâğıtlarında, günlük hayatla ilişkilendirmelerde çevre hassasiyeti pek çok öğrenci tarafından vurgulanmış, etkinlikte kullanılan karikatürden yola çıkarak yakın çevresinden örnekler vermişlerdir. “... Yeni buluşlar, icatlar gitgide sanayileşme ve teknoloji geliştigi için çevre kirliliği artmış, ormanlar ve yeşillikler ve doğal ortam azalmıştır, insanlar hastalanmıştır...”Yine başka bir öğrenci: “...bizim evin orda ağaç hiç yok oksijensiz bir ortam, arabalar ise daha çok çevreyi kirletiyorlar...”

Uygulama sonucunda, topluma faydalı bir birey olabilmek için Sosyal Bilgiler dersine olan ihtiyacın öğrenciler tarafından daha iyi anlaşıldığı ve bu şikkın ilk ve son test değerleri arasında anlamlı bir fark oluştuğu ortaya konmuştur. Etkin vatandaş yetiştirme amacına sahip olan Sosyal Bilgilerde, öğrencilerin dersin bu hedefini kavramış olmaları hedeflenen kazanımlara ulaşmada olumlu bir gösterge olarak görülebilir.

Sosyal Bilgiler dersi ile tarihteki olayları daha rahat anlarız maddesinde uygulama öncesi ve sonrasında pozitif yönde bir değişim yaşanmış (Sig ,017) ; öğrenciler, karikatür temelli Sosyal Bilgiler etkinlikleriyle birlikte tarihteki olayları daha rahat anladıklarını ifade etmişlerdir.

Sosyal Bilgiler dersi ile güncel olayları daha rahat anlatır şıkında, uygulama öncesi ve sonrasına göre negatif yönde bir farklılaşma ortaya çıkmış, ancak bu farklılık istatistikî açıdan anlamlı bulunmamıştır. Araştırmanın bu bulgusu, ortaya konan diğer bulgulardan günlük yaşama uyarlamada oluşan pozitif değişim algısıyla çelişmektedir. Bu noktada, öğrencilerin kafa karışıklığına sahip olduğu düşünülebileceği gibi etkinliklerde kullanılan karikatürlerin güncel politik karikatürler arasından değil daha ziyade eski çağları resmeden durumlardan seçilmiş olmasının da etkili olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, karikatür kullanılan Sosyal Bilgiler derslerinde kendilerini daha başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir. Uygulama öncesi ve sonrası değerler arasında anlamlı bir fark oluşmuştur. Karikatür kullanılarak oluşturulan Sosyal Bilgiler etkinliklerinde, öğrencilerin düşünmeleri istenmiş, derse katılımlarının sağlanarak etkin öğrenmenin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bulgudan hareketle, uygulamanın amacına ulaştığı sonucuna varılabilir.

Sosyal Bilgiler dersinin karikatür temelli etkinliklerle işlenmesi öğrencilerin bu derse yönelik bazı görüşleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratırken kimi maddelerde bir farklılık ortaya çıkartmamıştır. 13 maddelik anketin 7 maddesinde anlamlı bir farklılık olmasına karşılık, 6 maddesinde uygulama öncesi ve sonrasında öğrencilerin görüşlerinde anlamlı bir değişim görülmemiştir (Tablo 4). Bu durumdan hareketle, öğrenciler karikatür kullanılan Sosyal Bilgiler dersini daha zevkli bulmakla beraber istenilen verimin elde edilebilmesi için farklı yöntemlerle desteklenen etkinlik çeşitlerinden de faydalanmak gereklidir sonucuna ulaşılabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının etkililiğinin araştırıldığı bu çalışmada temel olarak iki sorunun cevabı aranmıştır: “Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerinde bir etkisi var mıdır?” ve “Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin derse ilişkin düşünceleri üzerinde bir etkisi var mıdır?”

Araştırma bulgularına göre, karikatür temelli etkinliklerle işlenen Sosyal Bilgiler dersleri, öğrencilerin akademik başarısı üzerinde pozitif yönde bir etkiye sahiptir. Uygulama boyunca öğrencilere yaptırılan çalışma kâğıtlarından alınan puanlarda yükselme mevcuttur. İlk çalışma kağıdı ile son çalışma kağıdı arasında sınıf ortalamasında yaklaşık 15 puanlık bir artış sağlanmıştır. Çalışmanın bu bulgusu Durualp (2006) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler öğretiminde karikatür kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde ortaya koyduğu –karikatür kullanılarak yapılandırılan sınıftaki öğrenciler daha başarılı olmuştur- sonucuya örtüşmektedir. Alaba (2007) tarafından yapılan araştırmada da benzer bir sonuca varılmış; karikatür kullanımının öğrencilerin problem çözme becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Nahiley, Stephens & Sutherland'ın 1981 yılında yapmış oldukları benzer bir çalışmada da karikatür kullanılan sınıftaki başarı ortalaması yüksek çıkmıştır. Balım, İnel ve Devrekli tarafından 2008 yılında yapılan bir başka çalışmada ise, Karikatür kullanımının öğrencilerin Fen Bilgisi dersindeki başarılarına etkisi incelenmiş ve sonuçta deney ve kontrol grupları arasında ders başarısı açısından bir farklılığın oluşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Balım ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla çelişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersinde görsel materyal kullanımının öğrenci başarısı üzerine etkisinin araştırıldığı pek çok çalışmada da (Altınışik ve Orhan, 2002; Callahan & Randall, 1980; Kan, 2006; Yaşar, 2004) benzer sonuçlara ulaşılmış; görsel materyal kullanımının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu yönde etkide bulunduğu ifade edilmiştir.

Araştırmanın diğer bir alt problemi olan “Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşlerine etkisi”ne ilişkin olarak, öğrencilerin genel olarak olumlu görüş değişikliği yaşadığı belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu Nahiley, Stephens & Sutherland'ın 1981 yılında yapmış oldukları çalışmada ortaya koydukları, karikatür kullanılan sınıftaki öğrencilerin derse karşı olan tutumları olumlu yönde değişmiştir, sonucuyla paralellik göstermektedir. Durmaz (2007) tarafından yapılan ve fen bilgisi öğretiminde karikatür kullanımının etkililiğinin araştırıldığı yüksek lisans tezinde ortaya konan bulgular da araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Fizik eğitiminde karikatür kullanımını araştıran İnceç (2008) de benzer bir bulguya ulaşmış; karikatür kullanımının öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarını sağladığını ifade etmiştir. Üstün (2007) de gerçekleştirmiş olduğu çalışmada edebiyat dersinde karikatür kullanımının etkililiğini araştırmış ve sonuçta, karikatür kullanımının öğrencilerin yazılı anlatım dersindeki başarılarını arttırdığını ifade etmiştir. Coğrafya öğretiminde karikatürün etkililiğini araştıran Özşahin (2009) de karikatürlerin kullanıldığı deney grubunda öğrencilerin coğrafya dersine karşı tutumlarında bir gelişme olduğu şeklinde benzer bir sonuca ulaşmıştır.

Uygulanan görüş anketinde, ortaya çıkan negatif değişim maddeleri incelendiğinde, öğrencilerin karikatür temelli Sosyal Bilgiler dersinde geleneksel yöntem nazaran biraz zorlandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Geleneksel öğretim yapılan sınıflarda öğretmenin aktif, öğrencinin pasif durumu karikatür temelli oluşturulan Sosyal Bilgiler ders etkinliklerinde farklılaşmakta ve öğrenci ister istemez derse katılmakta; düşünme ve üretmeye çalışmaktadır. Bu açıdan, öğrencinin dersi biraz daha zor bulması beklenebilecek bir durumdur. Bunun yanında, derste kullanılan karikatürler tarihi çağları konu edinenler arasında

seçildiği için, bazı öğrenciler güncel konularla bağlantı kurmakta zorlanmışlardır. Karikatürün Sosyal Bilgiler dersinde kullanımında bu noktaya dikkat edilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımı, öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı tutumlarına olumlu yönde etki etmiş; öğrenciler geleneksel yöntemlerle işlenen Sosyal Bilgiler dersine göre daha yüksek başarı elde etmişlerdir. Bunun yanında, öğrencilerin derse ilişkin görüşlerinde de genel anlamda olumlu bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. Ancak uygulanan anketin, bazı maddelerinde negatif yönde bir farklılaşma oluşmuştur. Bu negatif yöndeki farklılaşmanın temel nedeni olarak ise alışıl gelmiş eğitim yaşantılarının aksine, öğrencinin derse aktif katılımının sağlanmaya çalışılmasının öğrenci üzerindeki etkisi gösterilebilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir;

1. Sosyal Bilgiler dersinde, karikatür kullanımının öğrenci başarısı ve derse ilişkin tutumuna yönelik olumlu etkisi göz önüne alınarak uygun konu ve zamanda kullanılmalıdır.
2. Derslerde görsel materyal kullanımı özendirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
3. Bir öğretim metot veya materyalinin ancak gerektiği zaman ve miktarda kullanılrsa verimli olacağı unutulmamalı; dersi tek düze bir yöntem veya materyalle işlememeye dikkat edilmelidir.
4. Karikatür gibi diğer pek çok görsel materyalin sağlıklı bir şekilde sınıf ortamına taşınması için okulların fiziksel olarak yeterli donanıma sahip olması gerektiğinden ihtiyaç duyulan okullarda fiziki alt yapıdaki eksikliklerin giderilmesi için çalışılmalıdır.
5. Öğretmenlere, derste materyal kullanımına ilişkin hizmet içi eğitim kursları düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akengin, H., Demirsoy, M. (2009). *4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin görüşleri*. IV. Sosyal bilimler eğitimi kongresi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, İstanbul.
- Akengin, H., Sağlam, D. ve Dilek, A. (2002). İlköğretim 4 ve 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler Dersi ile İlgili Görüşleri, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 1-12.
- Alaba, S. (2007). The Use of Educational Cartoons and Comics in Enhancing Creativity in Primary School Pupils in Ile-ife, Osun State, Nigeria. *Journal of Applied Sciences Research*, 3(10), 913-920.
- Altınışık, S. ve Orhan, F. (2002). Sosyal Bilgiler dersinde çoklu ortamın öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 41-49.

- Altun, A. (2009). Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımı. *Refik Turan(Ed.) Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar*, 192-211. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Arık, B. (1998). *Değişen toplum değişen karikatür*. İstanbul: Türkiye gazeteciler cemiyeti yayınları.
- Ayverdi, İ. (2006). *Misalli büyük Türkçe sözlük. Kubbealtı lugatı*. İstanbul: Kubbealtı neşriyat.
- Balım, A., İnel, D. ve Evrekli, E. (2008). Fen Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi. *Elementary Education Online*, 7(1), 188-202.
- Banks, J., & Banks, C. (1999). *Teaching strategies for the social studies*. New York: Longman.
- Başak, A. (2002). *Materyal kullanımının ilköğretim okulu öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bilgili, A. (Ed.). (2008). *Geçmişten geleceğe sosyal bilimler ve sosyal bilgiler*. Sosyal bilgilerin temelleri. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Callahan, T., & Randall, F. (1980). The newspaper in the social studies classroom: An issue oriented curriculum. Retrieved from ERIC database No: ED221879.
- Çalışkan, F. (2005). *İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde aktif öğrenme yöntemlerinden çözümlenmeli öykü yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve aktif öğrenme düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Denzin, N. & Lincoln, Y. (2005). *The sage handbook of qualitative research* (Third edition). London: Sage publications.
- Durmaz, B. (2007). *Yapılandırıcı fen öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrencilerin başarıları ve duyuşsal özelliklerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durualp, E. (2006). *İlköğretimde sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ellis, A. (2007). *Teaching and learning elementary social studies*. New York: Pearson.
- Eşgi, N. (2006). Web temelli öğretimde basılı materyal ve yüz yüze öğretimin öğrenci başarıları üzerine etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 459-473.
- Huberman, M., & Miles, M. (2002). *The qualitative research's companion*. London: Sage Publications.
- İnceç, S. (2008). Use of concept cartoons as an assessment tool in physics education. *US-China Education Review*. 5(11), 47-54.

- Kabapınar, Y. (2007). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 537-544.
- Kete, R., Avcu, T. ve Aydın, A. (2009). Öğretmen adaylarının çalışma yapılarında karikatür kullanımına yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17, 531-540.
- Nahiley, J., & Stephens, J. and Sutherland, J. (1982). Cartoons: When they are effective. *Journal of Extension*. 3-4, 531-540.
- Özer, A. (1994). *İletişimin çizgi dili karikatür*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi yayınları.
- Özşahin, E. (2009). Karikatürlerle coğrafya öğretimi. *Marmara Üniversitesi Coğrafya Dergisi*. 20, 101-122.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış*. Sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Parker, W. (1991). Achieving thinking and decision making objectives in social studies. *Handbook of research on social studies teaching and learning* (Ed.) Shaver. New York: Macmillan publishing company.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. London: Sage Publications.
- Ross, R. (2001). *The social studies curriculum*. New York: State university of New York pres.
- Seferoğlu, S. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Sönmez, V. (2008). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Topuz, H. (1986). *İletişimde karikatür ve toplum*. Eskişehir: Anadolu üniversitesi basımevi.
- Üstün, Ö. (2007). *Ortaöğretim üçüncü sınıfta türk dili ve edebiyatı dersinde karikatür kullanımının yazılı anlatım öğretimine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde görsel materyal kullanımı ile coğrafya konularının eğitim ve öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 163, 104-119.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayınları.
- Zarrillo, J. (2008). *Teaching elementary social studies*. Ohio: Pearson.

İlk alındığı tarih: 18.02.2010

Kabul tarihi: 24.09.2010

Extended Abstract

The main aim of this study is to investigate whether using cartoons in the social studies course causes any difference on academic achievement and on their opinions about the course.

The mixed method, in which qualitative and quantitative methods were used simultaneously, was employed in this study. Participants of this study consisted of a classroom that was selected among the 7th grades of a primary school located in Istanbul. The study was conducted in the "Science in Time" unit of the 7th Grade Social Studies course, and lasted approximately 6 weeks. During the unit, three subjects were taught by utilizing cartoon-based activities. Three worksheets which were prepared by researchers were given to the students during the application process. Based on the cartoons handed out to the students, researchers asked questions about the associations with real life and related with their creative thinking skills. Then worksheets of each student were examined, and their scores were evaluated in the electronic environment to calculate the averages. Paired-sample T-test was used to determine the relations among the values obtained. Descriptive analysis was used with students' responses to worksheets in order to determine their examples from their daily lives and the concepts used by them while they were explaining new ideas. Furthermore, the quantitative findings of the study were supported with direct quotations from the responses given by students to the questions on the worksheets (Yildirim & Şimsek, 2006). 13-item Likert-type test was given as a second data collection tool by the beginning and end of the study to determine students' opinions about the Social Studies course, and the difference between the responses were analysed using paired-sample T-test, and interpretations were made according to the results.

Findings obtained are presented in two main headings in parallel with the research questions.

Findings Related to the Effects of the Use of Cartoons in Social Studies Course on Students' Academic Achievement:

Students had higher scores from the cartoon-based worksheets as the study progressed. Mean achievement score was 52 for the first worksheet, and it increased to 66 in the last one. Another important fact that should be noted here is that the achievement rates of students have gradually increased.

Even though there is a difference between the scores achieved by students in the exam before the application phase and those achieved at the end of the first application (sig. 0,952), it is not statistically significant ($p > 0,05$). One could infer from this situation that the students are in a period of familiarization with the new system, and they had difficulties in using cartoons, which they had never seen before.

Even though there are no considerable differences in the analysis of the difference between the scores achieved by the students in the exam given prior to the application and those achieved at the end of the second application, the difference (sig. 0,395) is not considered significant ($p > 0,05$). The most important point that should be noted here is that, the difference between their initial exam scores and second application scores was higher than the difference between their initial exam results and the first application scores. In other words, students performed better in the second worksheet than the first one. Based on this situation, it can be said that students gradually familiarized with using cartoons in the Social Studies course.

In the last application, i.e. third application, the difference in the achievement rates of students became significant ($p < 0,001$), and the mean achievement score increased approximately 15 points when we compared it with results prior to the application. This finding indicates that using cartoons in Social Studies course increases students' academic achievement.

When we looked at the relations among three worksheets; it was seen that while there was no significant difference between the first and the second, the difference became significant between the first and the third, and students became more successful in cartoon-based Social Studies activities.

Effects of the Use of Cartoons in the Social Studies Course on Students' Opinions about the Course:

The data were obtained from the questionnaire consisting of thirteen items on the opinions about the Social Studies course, and descriptive analysis of the responses given by students to the open-ended questions are presented under this heading.

Studying the Social Studies topics with cartoon-based activities created significant difference on some of the opinions of the students about this course; no differences were observed on some other items. Although there were significant differences in 7 items of the questionnaire consisting of 13 items, no significant changes were observed in students' opinions with respect to the 6 items (Table 4). On this basis, it can be concluded that although students find Social Studies classrooms in which cartoons are used more enjoyable, other varieties of activities supported with different methods need to be used to achieve the required efficiency.

According to the findings of the research, Social Studies subjects using cartoon-based activities have positive effects on the academic achievement of students. An increase is observed in the scores of the students obtained from the worksheets given during the study. Approximately 15-point increase was achieved in the mean achievement scores between the first and the last worksheets. This finding of the study matches the result reached by Durualp (2006) in his postgraduate thesis titled "The use of Cartoons in Social Studies Teaching" – "Students studying in a Social Studies classroom using cartoon-based activities are more successful." A similar result was reached in another study conducted by Alaba (2007): "Use of cartoon has positive effects on problem-solving skills of students." Another study conducted by

Balim, Inel & Devrekli (2008) investigated the effects of using cartoons on students' achievements in Science classes, and reached the conclusion that there were no differences in the classroom performances of students between the experimental and control groups. This finding of the study contrasts with the findings of the study conducted by Balim et al.

With respect to "Effects of the Use of Cartoons in Social Studies Course on Students' Opinions about the Course", which was another sub-problem of this study, there were positive changes in their opinions about the course in general. This finding of the study shows parallelism with the results of "Attitudes of students in a classroom in which cartoons are used toward the course changed positively" as reached by Nahiley, Stephens and Sutherland in a study conducted in 1981. The findings presented by Durmaz (2007) in his postgraduate thesis, in which the effectiveness of use of cartoons in science teaching was investigated, supported this finding of the study. Ingec (2008), who studied the use of cartoons in physics teaching reached a similar result indicating that the use of cartoons fostered students' understanding of the subjects. In his study, Ustun (2007) investigated the effectiveness of using cartoons in literature course and concluded that using cartoons increased students' achievements in the written expression course.

Using cartoons in the Social Studies course increased students' academic achievement and affected their attitudes towards the course positively; students achieved higher success compared with the Social Studies subjects taught using conventional methods. Additionally, there are positive differences in students' opinions about the course in a general sense. However, there is some negative differentiation in some items of the questionnaire given. The main reason of this negative differentiation may be the impacts of trying to get active participation of students in the course which contrasts with their conventional educational lives.